

származik, de mára nagyon árnyaltan, széles kitekintéssel tud gondolkozni, és írni a kereszténység és a hit kérdéseiről. Jelen műve megírására az készítette, hogy tapasztalata szerint világszerte – de különösen Észak-Amerikában és Európában növekszik a kereszténységgel szembeni ellenérzés, negatív vélekedés, és látása szerint a keresztények között egyre kevésbé tapasztalható a kegyelem megélése, átadási készsége, eltűnőfélben van az örömhír üzenete. Ezt a tapasztalatát nemzetközi és saját statisztikákkal is alátámasztja, és a jelenség okait, a probléma lehetséges megoldásait boncolgatja. A világot járó író és előadó egyre több helyen kerül pársz viták középpontjába, és mindkét oldalról kap hideg-

get-meleget. Mind keresztényektől, mind kívülállóktól olyan sommás ítéleteket hall, hogy mostanra a kérdéssel kapcsolatos vezérgondolata: „Nem az a kérdés, hogy egyetérték-e valakivel, hanem az, hogy miként viselkedem azzal, akivel homlok-egyenest ellentétesen gondolkodom.”

Idézi János apostolt: „Jézus az Atyától jött, teljes volt kegyelemmel

és igazsággal.” Az egyház mindig fáradhatatlanul küzdött az igazságért, erről tanúskodnak a zsinatok, hitvallások, dogmatikai könyvek, egyházzsakadások. Bár csak hasonló buzgósággal ügyködött volna a kegyelem bemutatásában is. Sajnos a büntudat terjesztésében hatékonyabbak vagyunk, mint a kegyelem továbbadásában. Updike provokatív mondata szerint: „A templomoknak [...] az én szememben éppen annyi közük van Istenhez, mint a reklámtábláknak a Coca-Colához: szomszédok prédikáltak, de sohasem oltották.”

Az író keresztény kultúrába ágyazott szekuláris társadalmunkat posztkereszténynek nevezi, amelyben – bármilyen jellegű is a hatalmon levő párt (Amerikában vagy bárhol a nyugati világban) – a valódi kereszténység kisebbségben van és ellenszélben működik. Ha sikerorientált és a fogyasztást célnak tekintő világunkban az egyházak nem képesek híveikből kontrasztársadalmat alkotni, szavaikkal és tetteikkel az egzisztenciálisan és erkölcsileg leszakadtak mellé állni, akkor nem képviselik, hanem meghazudtolják az evangéliumot. Ezzel a veszéllyel akar szembeszállni ez a könyv, amikor buzdító és felemelő példákkal bizonyítja, hogy a kegyelem megélése csodákra képes, az örömhír magvai boldogságot teremnek. Az évekkorábban megjelent „Meghökkenő kegyelem” című művét is melegen ajánlom elolvasásra, ami nekem életre szóló élményeim közé tartozik.

GYÖRGY ATTILA

A KERESZT, AMI SÉRTŐ...

Hát, ezt is megértük. Úgy suhant el kétezer év, mint egy könnyű, tavaszi szellő. Mondjuk, ahol én élek, konok, kemény, fafejű székelyek között: a szellő hóvihár. Európában már nem divatos, nem korrekt, nem halálfüle, direkt nem mondom, hogy nem piszi, nem. A lényeg: a kereszt ma már sértő. Még egyszer leírom: a kereszt sértő. Harmadszorra is: a kereszt sértő.

Melyik Európának? Amelyik az általunk ismert civilizált világot teremtette?

A felfedező, bátor, harcos Európának? A reformátoroknak? A reneszánsznak? Hagyjuk is. Nem. Ez egy másik világ. Szomorúan, tényleg szomorúan, de hagyjuk meghalni azt a világot, ahol harmadik nemet vezetnek be az anyakönyvekbe, ahol minden lehetsz, csak keresztény nem, közben Heidelbergben üvölt a műezzin, Göteborgban már nincs külön férfi és nő illemhely, és Németországban állatbordélyok nyílnak.

Néha-néha, úgy naponta kétszer történik egy terrorcselekmény, pár száz ember meghal, már el sem éri az ingerküszöbünket. Napi hír. De a kereszt... Igen, azt le kell venni, a fene sem érti miért, tényleg megbolondult a világ? Igen, megbolondult. A kereszt amúgy nem a muszlimokat sérti. Erre hivatkoznak, de soha, egyetlen vezető mollát, ajatollahot, bárkit nem hallottam erről így nyilatkozni. Szerintük is a Könyv emberei vagyunk, békességben élünk, Insalláh.

Nem. A kereszt másokat sért. Nem tudom megnevezni, nem is akarom. Ki tudná ma már, ki ácsolta az ács fiának a keresztet? Fátylat rá. De a keresztre nem. Nem vagyok vallásos ember, katolikus létemre legalább tíz éve nem gyóntam. Feleségem unitárius. Nem járok templomba, ahogyan errefelé mondják: romlott katolikus vagyok. De a kereszt, az szent. Mert jelkép, mert hozzám tartozik, akkor is, ha éppen sztoikus vagyok, buddhista, alijázott magyar, libanoni vagy kínai adventista. Ez jelkép.

A kereszt régebbi, mint a kereszténység, már a kőkorszaki barlangokban jelen van, mint a négybe osztott mindenség, lehet horgokat rakni rá, lehet kettős kereszt, lehet hármast, lehet jeruzsálemi: de kereszt. Ennek az Európának a jelképe. Amit mi szeretnénk annak hinni: de nem. Csak mi vagyunk Európa, itt, a kicsi kisbetűs európa közepén, kicsi országok, kicsi falukkal, karcsú templomokkal és erőtemplomokkal, de a tornyon ott a kereszt.

Amúgy a lakóházaknál is. Mert megvéd. Villámlástól, istennyilától és ettől az örülettől is. Amikor már az is bűn lassan, ha az ember keresztbe teszi a lábát. Keresztbe teszi a kezét. Keresztet már csak az vet harangszókor, aki teljesen elvetemült európai kövület. Ilyenkor köszönünk egymásnak. Kenyérre még a rendes ember keresztet rajzol, mielőtt megszegi.

Igen, ez Európa. A Kereszt. Viseljük. És nem engedjük levenni, mert a mi terhünk.

MÁRCZI IMRE

A TÖRTÉNELMI MEGÉRTÉS ÉS HORIZONTJA (DANIEL QUINN "IZMAEL" CÍMŰ ÚJBÓL MEGJELENT KÖNYVÉRŐL)

Az emberiség története egyetlen történet, de nem az

egyetlen lehetséges történet, talán ebben lehetne összefoglalni az "Izmael" mondani- valóját. A könyv 1992-ben jelent meg az Egyesült Államokban, és ma már a Föld Napja Alapítvány jó- voltából magyarul is olvashatjuk. Nemigen lehet besorolni sem- milyen hagyományos kategóriába. Regény- nek rossz, elbeszélés- nek hosszú, esszének lírai. Fikció, de nem

tudományos írás. Talán filozófiai, pontosabban öko- filozófiai tanmesének lehetne tekinteni. Témája azonban véres valóság: Arról szól, hogyan pusztítjuk el az élet- teret magunk körül és ezzel lassan, de biztosan magun- kat is. Quinn mellőz minden adatot és bonyolult leveze- tést. Helyette kitér a történelem hagyományos fogal- mára. Az emberiség történetét a Föld és élővilága törté- netének részeként értelmezi. Felteszi a magától érte- tődő, de eddig szőnyeg alá söpört kérdést: Milyen ala- pon tekinti magát az ember az evolúció céljának, csú- csának? Hiszen biológiai adottságaiban semmi sem kü- lönbözteti meg az élővilág többi fájától, és melleleg az evolúció sem ért véget! Az ember önkényesen teszi ma- gát a legfelsőbb helyre.

Ez azonban nem volna baj, ha nem vonná ki magát az egyetemes léttörvények; jelesül a biológiai törvények alól is. Magát a világ korlátlan urának tekintve feldúlja, kirabolja és pusztítja a többi fajt és azok élő helyeit. El- tekint attól a csekélységtől, hogy ezzel saját létalapját is megsemmisíti.

Hogy fajulhattak a dolgok idáig? Quinn a zsidó-keresz- tény teremtés történetéből indul ki, ez ugyebár az ember történetének kezdete. De sokkal több annál: A modern nyugati, civilizált ember önértelmezésének alfája is. Azé az emberé, aki a maga képére és hasonlatosságára kívánja átalakítani a Földet, mellőzve azt a kérdést,

hogy mi is, ki is az EMBER igazán, és fittyet hányva arra, hogy átalakítható-e a Föld.

A gorilla, akinek a szájába adja gondolatait a szerző vi- lágosan beszél: Az ember rossz útra tévedt, amikor ön- megvalósítását a globális biológiai egységből való kilé- pessel kezdte. A Káin és Ábel történet Quinn értelme- zésében két életminta összeütközéséről szól: Arról, hogy az ember a földművelés révén elkezdett felhal- mozni és ezzel a többi faj rovására szaporodni. A fel- halmozókat, vagyis a mai fogyasztói ember elődeit Qu- inn "elveőknek" nevezi. Nyomokban fennmaradt azon- ban a másik, a "meghagyó" minta is, melyet leginkább a primitíveknek tekintett kultúrák őriznek. Ezek a szá- mukra adott életterbe, illetve ökoszisztémába szervesen beleilleszkedve élnek ezerévek óta? és élnének további ezer évekig, ha az elveők el nem pusztítanák őket. "A Meghagyók voltak az emberi történelem első fejezete. Hosszú, eseménytelen időszak volt ez? mondja Quinn? Az ő fejezetük az emberi történelemben körülbelül tízezer évvel ezelőtt véget ért azzal, hogy a Közel-Ke- leten megszületett a mezőgazdaság. Ez az esemény je- lezte a második fejezet, az Elvevők idejének kezdetét. Igaz, hogy élnek még Meghagyók a világban, de ezek kort tévesztettek, régimódiak, olyan emberek, akik a múltban élnek, akik egyszerűen nem veszik észre, hogy az ő fejezetük az emberi történelemben véget ért. Ez az emberi történelem általános formája, ahogy azt a kul- túrában magyarázzák."

Az élelmiszertermeléssel az ember ugyanis kivette az Isten kezéből az élet feletti uralkodás jogát. Azzal, hogy a gyűjtögetés helyett termelni kezdett, technikát hozott létre, függetlenítette magát a Gondviseléstől. Talán nem véletlen, hogy a világ legjelentősebb vallásalapítói, pró- fétái nagyjából akkor léptek fel, amikor az elvevő ma- gatartás következményei mutatkozni kezdtek, és valam- ennyien az ember belső, szellemi, transzcendens távla- tait igyekeztek kibontani és világosan elítélték az erő- szakot, hatalmat, gazdagságot? ami akkor is, azóta is a termelés, technika, felhalmozás révén jön létre. Ez nem végzettszerűen tör ránk, hanem tudatos választás ered- ménye. Quinn könyvének is ez a motívuma: Egy ma- gunk választotta, de ROSSZ történet, minta rabjai va- gyunk. A dolgok tehát megváltoztathatók. Hogyan? A szerző sugallja a választ, de nem ad receptet. Vissza kell térni a Meghagyók történetéhez, ez nyilvánvaló; de közben nyolcezer évet tettünk meg a másik úton és lét- rehoztunk egy olyan világot, amely már szinte önmagá- tól megy abba az irányba, amelybe beprogramozták. Ennek a világnak mindenestül rabjai vagyunk. Beépült tudatunkba, ezért alig vagyunk képesek arra, hogy fel- tegyünk a kérdést: Nem lehetne másképp? Alternatívák kidolgozása pedig végképp meghaladja a fantáziánkat, ami azért is meglepő, mert még fellelhetőek és ismertek azok a minták, amelyek a meghagyó magatartás szerint